

KITAIBELIA	X. évf. 1. szám	pp.: 197-201.	Debrecen 2005 (2006)
------------	-----------------	---------------	----------------------

Apró közlemények

1. Az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum* H. BAUMANN) újrafelfedezése a Kőszegi-hegységben

2004. augusztus 3-án a Kőszegi-hegység keleti peremén elhelyezkedő Szabó-hegy egyik zártkertjében (370 m tszf. magasságban) az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum* H. BAUMANN) kis állományát találtuk meg. A növényt WAISBECKER (1882) említi először a hegységből Kalkgraben közelebbi helymegjelöléssel. Ez a mai Meszes-völgy, amely a Szabó-hegy lábánál húzódik, a korabeli lelőhelye a mostanival valószínűleg megegyezik. WAISBECKER (1908) már két lelőhelyet említ a hegyről és a típus mellett a faj három formáját (f. *comosum*, f. *latisectum*, f. *thuringiacum*) is megtalálja. Herbáriumi példányait ugyanítt WAISBECKER és FREH gyűjtötték az 1880-90-es években (KIRÁLY 1996, SULYOK et al. 1998). SULYOK et al. (l. c.) revíziója során vált biztossá, hogy a területen az 1978-ban leírt *H. adriaticum* fordult elő, hiszen a korábbi szerzők „*H. hircinum*”-ként jelölték. A felsorolt előfordulásokat később számos szerző említi (FREH 1883, BORBÁS 1887, GÁYER 1925, SOÓ 1927, GÁYER 1929, SOÓ 1934, HORVÁTH – JEANPLONG 1962), de nagy valószínűséggel WAISBECKER és FREH kivételével egyikük sem látta személyesen. Az utóbbi tíz év publikációi (MOLNÁR et al. 1995, KIRÁLY 1997) már a növény Kőszegi-hegységbeli kipusztulását állapítják meg.

A Meszes-völgy kedvező fekvése és Kőszeg város közelsége miatt már régóta nagy urbanizációs nyomásnak van kitéve. A völgyet a Szabó-heggyel együtt mára a város belterületébe vonták, szinte teljesen beépült hétvégi házakkal, gyakorlatilag az összes természetes élőhely megsemmisült. Mindezek ismeretében a csodával határos, hogy az adriai sallangvirág 16 természetes egyede újra előkerült a hegy egyik apró (kb. 300 m²-es) telkéről. A lelőhely délkeleti kitettségű fűszáraz gyeppel, néhány kisebb gyümölcsfával. Érdekesebb növényei közül kiemelhetők még: *Seseli libanotis* (egyetlen Vas megyei termőhely), *Aster amellus*, *Cuscuta epythium* subsp. *kotschyi*. Megjegyzésre érdemes, hogy a Szabó-hegy Meszes-völgyre néző oldalán több mészkedvelő faj (pl. *Quercus pubescens*, *Anacamptis pyramidalis*, *Festuca amethystina*) előfordulásáról ismerünk régi adatokat, melyek valószínűsítik egy, az Alpoknál egyedülálló xerotherm flóra- és vegetációs-sziget egykori létét. A felfedezés örömet beárnyékolja, hogy a telekre (mely a Kőszegi Tájvédelmi Körzet határain kívül eső, nem védett belterület) egy kisebb építményt terveznek felállítani a tulajdonosok. Ennek megvalósulása esetén a sallangvirág végleges eltűnésére lehet számítani.

Irodalom

- BORBÁS V. (1887): Vasvármegye növényföldrajza és flórája. – Vas megyei Gazdasági Egyesület Kiadása, Szombathely, 395 pp.
- FREH A. (1883): Kőszeg és vidékének viránya. – Kőszegi kath. Gimn. Értesítő (1882/83), pp.: 3-63.
- GÁYER GY. (1925): Vasvármegye fejlődéstörténeti növényföldrajza és a praenorikumi flórasáv. – Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve 1: 1-43.
- GÁYER GY. (1929): Új adatok Vasvármegye flórájához III. – Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve 6: 70-75.
- HORVÁTH E. – JEANPLONG J. (1962): Vas megye ritka és védelmet érdemlő növényei. – Vasi Szemle 1962. 19-42.
- KIRÁLY G. (1996): A Kőszegi-hegység edényes flórája. – Tilia 3: 1-415.
- KIRÁLY G. (1997): A Kőszegi-hegység flóra- és vegetáció-változásai az elmúlt 150 évben. – Tilia 5: 322-353.
- MOLNÁR A. – SULYOK J. – VIDÉKI R. (1995): Vadon élő orchideák. – Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- SOÓ (1927): Revision der Orchideen Südosteuropas und Südwestasien. – Bot. Archiv 27: 1-196.
- SOÓ (1934): Vas megye szociológiai és florisztikai növényföldrajzához. Vasi Szemle 1: 105-134.
- SULYOK J. – VIDÉKI R. – MOLNÁR A. (1998): Adatok a magyarországi *Himantoglossum*-fajok ismeretéhez. – Kitaibelia 3: 223-229.
- WAISBECKER (1882): Kőszeg és vidékének edényes növényei. – Leitner N., Kőszeg, 47 pp.
- WAISBECKER (1908): Újabb adatok Vasvármegye flórájához. – Magy. Bot. Lap. 4: 54-66., 66-78.

KIRÁLY Gergely – MESTERHÁZY Attila

2. *Parnassia palustris* L. új előfordulása a Dél-Kiskunságban.

2005. 07. 31.-én a Zákányszék és Bordány között felúton fekvő Lódri-semlyéken ARADI Eszter *Parnassia palustris* virágzó példányát találta. Idő hiányában mindössze 4 tövet sikerült a sűrű kékperjés lápréti vegetációban megszámolni, ennek oka lehetett az is, hogy mindössze 1 példány virágzott. Augusztus 30.-án újra ellátogattunk a területre, ekkor 1000-1200 töre becsültük az állomány nagyságát.

Az új populáció azért is nagy fontosságú, mert a növénynek a környéken eddig csak az Ásotthalmi Láprét Természetvédelmi Területről („Csodarét”) volt ismert előfordulása, onnan is meglehetősen kis példányszámban. CSETE Sándor 1995-ben 3, míg 1996-ban 11 tövet számolt, az utóbbi években viszont a kifejezett keresés ellenére sem került elő a faj a területről. 2005. szeptember 3.-án azonban itt is sikerült újra megtalálnunk egy virágzó példányát.

Irodalom

CSETE S. (1997): Az Ásotthalmi Láprét klasszikus cönológiai módszerekkel. – Természetvédelmi Terület botanikai leírása és Diplomamunka, Szeged
növénytársulás-transzformációinak vizsgálata

ARADI Eszter (Szeged) – DEÁK Balázs (Debrecen) – BÁTORI Zoltán (Pécs)

3. A Pannonhalmi-dombság új fokozottan védett növénye, a méhbangó (*Ophrys apifera* Huds.)

Magyarország fokozottan védett növényfajai közül a Pannonhalmi-dombságból a közelmúltig csak a pókbangó (*Ophrys sphegodes*) előfordulása volt ismert. 2005. június 29.-én a dombság északnyugati végében, Győrújbarát közigazgatási területén két kis területű, kiskertek és szőlőültetvények közé ékelődő, észak-északkeleti irányban lejtő gyepfoltból készítettem botanikai felmérést. Mindkét terület jellemzője, hogy rajta a szőlőművelés felhagyása (kb. 15-20 éve) után spontán gyepesedés indult meg (uralkodó fajai a *Bromus erectus* és *Brachypodium pinnatum*), melybe a környező még meglévő, eredetihez közeli löszvegetáció foltjaiból sok erdős-sztyep faj települt be (*Salvia verticillata*, *Lembotropis nigricans*, *Peucedanum alsaticum*, *Inula ensifolia*, *Geranium sanguineum* stb.). A terület szegélyein őshonos (*Viburnum opulus*, *V.lantana*, *Crataegus monogyna*) és idegen (*Robinia pseudo-acacia* és *Juglans regia*) fajok alkotta szegélycserjés alakult ki, mely néhány helyen a gyep zártabb, belső részei felé terjeszkedik.

A méhbangó (*Ophrys apifera*) két kis szubpopulációja az említett két gyep szegélycserjés által határolt felső végében él. Noha légvonalban mindössze 150-200 méter a termőhelyek közötti távolság, a vegetáció és a domborzat erős tagoltsága miatt (két löszmélyút és kisebb, vegyes fajösszetételű erdőfoltok/cserjések ékelődnek közbe) jól elkülönülnek. A virágzó tövek száma összesen 20 (9 illetve 11), a kinyílt virágok száma példányonként 4-7 db volt. Feltételezhetően új, vagy legalábbis közelmúltbeli megtelepedésről van szó, figyelembe véve a környék természetes növénytakarójának pusztulása óta tartó változásokat, a domboldalak hasznosításának történetét. E két kis gyepfolt eddig nem képezte a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet részét, a védetté nyilvánítási eljárás a botanikai felmérés alapján megkezdődött. További védett növények a területen: *Orchis purpurea* és *Orchis militaris* (mindkettő ezres nagyságrendben), *Orchis tridentata*, *Dictamnus albus*, *Linum tenuifolium*, *Polygala major*, *Aster amellus*, *Inula helenium* (talán egykori természetéből).

Típusfelvétel a méhbangó termőhelyén (Győrújbarát, 2005.jún.29., 200m tszf., 3m x 3m-es kvadrát): *Brachypodium pinnatum* 3, *Hieracium umbellatum* 1, *Inula ensifolia* 1, *Inula salicina* 1, *Campanula glomerata* 1, *Viburnum opulus* 1, *Ophrys apifera* +, *Bupleurum falcatum* +, *Coronilla varia* +, *Galium mollugo* +, *Medicago lupulina* +, *Centaurea sadleriana* +, *Peucedanum alsaticum* +, *Campanula persicifolia* +, *Anthyllis vulneraria* +, *Ranunculus acris* +, *Achillea collina* +, *Linum catharticum* +, *Viburnum lantana* +, *Clematis vitalba* +.

Irodalom

FARKAS S. (ed.,1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest. POLGÁR S. (1941): Győrmege flórája. – Bot. Közlem. 38: 201-352.

SCHMIDT Dávid (Győr)

4. *Polystichum aculeatum* (L.) Roth a Kisalföldön

2003. szeptember 27.-én, a kisalföldi Kemenesalján található Kemenespálfa határában *Pinus sylvestris* uralta állomány gyér aljnövényzetében az elszórtan növő néhány *Dryopteris filix-mas* között *Polystichum aculeatum* egy példányára bukkantam. Ismét egy ritkább páfrányfaj, mely telepített alföldi fenyveseinkben jelenik meg. Korábban a Kisalföldön Tata mellől volt ismert.

RIEZING Norbert (Környe)

5. A *Daphne laureola* L. szubspontán előfordulása a Mecsekben

2006. március 24-én mecseki terepbejárás alkalmával a Pécs melletti Középeindol-hegyháton a *Daphne laureola* L. 1 tövére bukkantam. Egy héttel később CSIKY Jánossal és a PTE botanikus PhD hallgatóival a helyszínen járva összesen 3 élő, köztük egy virágzó példányt találtunk a kertekhez közel, egy keskeny fás-cserjés sávban. PÁLDI György kerttulajdonostól megtudtuk, hogy 10-15 éve Bakonybél környékéről hozott 2-3 tő babérboroszlánt a kertjébe. Ezek „eleinte vegetáltak”, majd 3-4 év elteltével virágoztak és termést is érleltek. Kb. 2-3 éve megjelentek a kerten kívül. Közülük egyet 2005-2006 telén kitortek az özek (az elpusztult példányt megtaláltuk és begyűjtöttem).

A babérboroszlán FARKAS (1999) szerint atlanti-mediterrán-(alpesi) elterjedésű faj. Európában elterjedésének északi-nyugati határa a Nagy-Britannia – Dánia – Magyarország – Románia – Törökország vonal, ettől délre és keletre minden országban előfordul (RBGE, Flora Europaea Database). Hazánkban a Vértesből, a Bakonyból és a Keszthelyi-hegységből említik aktuális adatát (FARKAS 1999, BARTHA 1999, KELLER 1999, SIMON 2000), BARTHA (1999) szerint a Börzsönyből és a Budai-hegységből kizsuttat. Védett növény (természetvédelmi értéke 10 000 Ft), azonban sem világállománya, sem a faj hazai léte nincs veszélyben (FARKAS 1999). Atlanti-mediterrán jellege ellenére a Mecsekben eddig nem közölték előfordulását (HORVÁT 1942, KEVEY B. – HORVÁT 2000). Említésre méltó, hogy a Mecsekben számos más, hasonló elterjedésű taxon fellelhető (pl. *Primula vulgaris*, *Tamus communis*, *Ruscus hypoglossum*, *R. aculeatus*, *Lathyrus venetus*), sőt ezek közül némelyek igen gyakoriak. A faj további lassú terjedése nem zárható ki a környéken.

A terepmunkában és a közlemény megírásában nyújtott segítségükért köszönetet mondok CSIKY Jánosnak, BARÁTH Kornélnak, KERCHNER Andrásnak és OLÁH Emőkének, az előfordulást magyarázó információkért pedig PÁLDI Györgynek.

Irodalom

- BARTHA D. (1999): Magyarország fa- és cserjefajai. – Mezőgazda Kiadó, Budapest. 7: 97-110.
- FARKAS S. szerk. (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest. KEVEY B. - HORVÁT A. O. (2000): Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez. – Folia Comloensis 9, pp.: 5-70.
- HORVÁT A. O. (1942): A Mecsekhegység és déli síkjának növényzete. Képek a Mecsek növény-életéből. A Mecsekhegység és környékének flórája. - Ciszterci Rend, Pécs, 103 + 159 pp.
- KELLER J. (1999): Babérboroszlán – *Daphne laureola* L. In: BARTHA D. – BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. szerk. Magyarország ritka fa- és cserjefajai I. –Tilia ROYAL BOTANIC GARDEN EDINBURGH homepage, Flora Europaea Database <http://rbg-web2.rbge.org.uk/FE/fe.html> utolsó letöltés: 2006. június 8.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

LENGYEL Attila (PTE TTK)

6. *Salix elaeagnos* Scop. a Hortobágyon

2004. augusztus 9-én a Hortobágyi-halastavak főgátjának oldalában két, éppen virágzó *Salix elaeagnos* bokorra lettem figyelmes. Véleményem szerint a növények nem ültetettek (vízügyi szabályok is tiltják). Elképzelhetőnek tartom, hogy a madarászoknak köszönhetően fordulnak elő itt, mivel ezen a gáton gyakran megfordulnak olyan madarászturisták, akik a „Hortobágy-Erdély”, vagy a „Hortobágy-Kárpátok” szervezett túrákon vesznek részt. A magok talán a bakancsukra tapadva kerültek a Hortobágyi-halastavak gátjára. Köszönettel tartozom BARTHA Dénesnek a határozás ellenőrzéséért.

RIEZING Norbert (Környe)

7. A *Caragana frutex* (L.) K. Koch megtelepedése Baja térségében

A *Caragana frutex* jelentékeny méretű sarjtelepét mintegy tíz éve találta meg PILLINGER János Baja és Vaskút között, egy dűlőút mentén. Az ismeretlen cserjét azonosítani nem tudta, így egy préselt hajtását elküldte BARTHA Dénesnek (Sopron), aki meghatározta a növényt, s válaszlevelében arról is írt, hogy kivadulásáról eddig nem volt tudomása. A *Caragana frutex* magyar nevének PRISZTER Szaniszló a négylevelű borsócserje, vagy az ujjas borsócserje nevet javasolja. A külföldi szakirodalomban orosz borsócserjeként is említik. A növény levelei tenyeresen szedeltek, a levelet általában négy, ritkábban három vagy öt levélke alkotja. A levélkéik lándzsa alakúak vagy visszas tojásdadok ék alakú levélvállal, csúcsukon kicsiny, szálkás hegygel. A megtalált sarjtelep egy kelet-nyugat irányú dűlőút mentén csaknem ötven méter hosszan s néhány méternyi szélességben húzódik. A terjeszkedő sarjak a homoki gyeppben térdig érnek, de a telep belsejében a 1,5–2,5 méteres magasságot is elérik. Ez utóbbi több éves sarjak rendszeresen virágoznak, a sárga virágok

májustól július közepéig láthatók. Igen kevés termést érlel, magvai csírázó képességéről semmit sem tudunk. Valószínűleg a sarjtelepben van mag eredetű egyed is, a faj a teleptől távolabb azonban eddig nem került elő. Kelet európai elterjedésű, áréája Bulgáriától Nyugat-Szibériáig húzódik, hozzánk legközelebb Moldvában él. Megtalált előfordulásának eredete bizonytalan. Ültetett volta kizárható, hiszen a fajt nálunk tudomásunk szerint nem kultiválják, faiskolai forgalomba nem kerül, az élőhelyének közelében nincs lakóépület. A rendszerváltást megelőző évtizedekben azonban Bajától délre nagy kiterjedésű katonai gyakorlótér húzódott, mely a megtalált lelőhelyet is érintette. A területet a szovjet hadsereg is használta, így nagyon valószínű, hogy propaguluma egy ukrainai vagy dél oroszországi gyakorlótérről lánctalpon, vagy valamelyik szovjet katona ruházatában vagy csizmájára tapadva érkezett.

KOHÁRI György (Szeged-Tápé 6753, Iker u. 24. kohari@index.hu)

PILLINGER János (Vaskút 6521, Kiss Ernő u. 54.)

8. Új őszi füzértkeres (*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall) előfordulás a Velencei-hegységben

2005. augusztus 29-én a Velencei-tóba Pákozdon át, észak felől befolyó Bella-patak forrásvidékének vizsgálata közben találtunk rá egy eddig nem ismert *Spiranthes spiralis* állományra. A Pákozdi ingókövektől nyugatra, a Zsellér-mező északi legeltetett részén futó két vízfolyás mentén kb. 500 m hosszan, 723 virágzó tövet számláltunk. A terepbejárás során a Pákozdi ingókövek környékéről néhány *Adonis vernalis* kóró, kevés virágzó *Lychnis coronaria* tő és mintegy 50 virágzó *Sternbergia colchiciflora* került elő. A 2005. év első felében hullott sok csapadék az egyes orchidea populációk virágzó egyedeinek nagy számát eredményezte, ami feltételezhetően a szárazabb években lappangó tövek virágzásával magyarázható. Az újonnan előkerült őszi füzértkeres populáció nagy egyedszámából arra következtettünk, hogy a korábbról ismert előfordulásai a fajnak 2005-ben ugyancsak nagy egyedszámot fognak produkálni, amiből képet kaphatunk az egyes lelőhelyek maximális egyedszámáról. Szeptember első hetében tehát felkerestük az irodalmi adatokban szereplő további három, Velencei-hegységben fellelhető lelőhelyet. A faj pákozdi előfordulása CSIHAR László és FENYVESI László szóbeli közlése alapján az Anikó-forrástól délre eső fekete fenyővel körbevett fél hektáros cserjésedő tisztás (FARKAS1999). Ezen a helyen 819 virágzó tövet sikerült megszámlálnunk, melyek a tisztás kisebbik részére korlátozódtak. TAMÁS Júlia és CSONTOS Péter (2002) a Velencei-hegység északkeleti végén a Pázmándi-sziklák néven ismert helyen találták meg az őszi füzértkeres 15 virágzó egyedből álló populációját. Míg ők a kálvária három keresztjét viselő dombon (Kálvária-hegy, Zsidó-hegy) csak a keresztetől északi irányban találtak őszi füzértkeres töveket, addig mi a sziklakibúvásos keleti oldal kivételével az egész dombon megtaláltuk a növény virágzó töveit. Az összesen 627 virágzó egyed nagy része a keresztetől nyugatra koncentráldott. A terepbejárásom TAMÁS – CSONTOS (2002) által kimutatott *Convolvulus cantabricus* virágzó töveit és *Cotoneaster integerrima* természetes bokrait is regisztráltuk. A domb északi részén elhelyezkedő felhagyott kőfejtők északi oldalában százaz nagyságrendű állománya virágzott a *Chamaenerion dodonaei*, védett deréce fajnak, mely ismert előfordulása a fajnak (FARKAS 1999). FEKETE Gábor 1954-es cikkében közölt florisztikai adatok között is szerepel a vizsgált orchidea faj, melyet a Cseplek-hegyről mutatott ki. Ez egy az előbb ismertetett zsidó-hegyi populációtól kb. 1 km-re délnyugatra elhelyezkedő, egykor valószínűleg legeltetett, ma már cserjésedő domb. Az itt megtalált egymástól távolabb elhelyezkedő 58 tő a kb. tízhektáros gyeper mindössze egy hektáryi, északias kitettségű területén került elő és ezektől kissé távolabb még két egyed. A terület bejárásakor több száz tő *Adonis vernalis* kóró és néhány virágzó *Convolvulus cantabricus* tő is előkerült.

Irodalom

- FARKAS S. (szerk., 1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- FARKAS S. (szerk., 1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- FEKETE G. (1954): A *Chlorocyperus glaber* (L.) Palla Magyarországon. – Bot. Közlem. 45(3-4): 253-254.
- TAMÁS J. – CSONTOS P. (2002): Őszi füzértkeres (*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall) a Pázmándi-sziklákön. – Bot. Közlem. 89(1-2): 183-186.

ILLYÉS Zoltán (ELTE, Biológiai Intézet, Növényélettani és Molekuláris Növénybiológiai Tanszék, Budapest)

TÓTH Eszter (ELTE, Biológiai Intézet, Élettani és Neurobiológiai Tanszék)

9. A *Dryopteris affinis* (Lowe) Fraser-Jenkins előfordulása a Budai-hegységben

A taxonómiaiilag igen bonyolult (vö. JERMY – CAMUS 1991) *Dryopteris affinis* alakkörbe [incl. *D. pseudomas* (Woll.) Holub et Pouzar, *D. borrieri* Newm., *D. × tavelii* Rothm.] sorolható példányokat, ill. adatokat hazánkban eddig csak az ország nyugati feléből, az Őrségből, Vend-vidékről és Zalából (VIDA 1963, Vida in KÁROLYI – PÓCS 1964, Vida in SOÓ 1964), a Kőszegi-hegységből (vö. SOÓ 1958, 1964), a Soproni-hegységből (Csapody et Tímár in TÍMÁR – SZMORAD 1996), Belső-Somogyból (Soó in BORHIDI – JÁRAI-KOMLÓDI 1959, JUHÁSZ – SZERDAHELYI – SZOLLÁT 1985), valamint Dunaalmás környékéről (Vida in SKOFLEK 1971) ismertünk (vö. SEREGÉLYES 1999).

A pelyvás pajzsika első budai-hegységi észlelése 2005. december 10-én történt (CsJ), a Pilisszentiván területéhez tartozó Vadász-rét-árokban található „Kis-Jági” és „Jági” nevezetű duzzasztott tavacskák közti szakaszon, az árok jobb partján lévő akácokban. A 2005-ben 9, majd 2006-ban 11 szórúszos levelet hajtó egyetlen, erőteljes *Dryopteris affinis* tő mellett tömegesen fejlődtek más haraszt fajok is (*D. filix-mas*, *D. carthusiana*). A faj első észlelése után, 2006 augusztusában további néhány tő került elő, immár a hegység belső területéről (SL). A lelőhely a Kutya-hegytől nyugatra, a 486 m-es csúcs és a Szerdahelyi-vágás között húzódó, ÉNy–DK irányú, a Budai Tájvédelmi Körzet szigorúan védett területének határát is jelentő völgyben található (KEF: 8479/1). Közigazgatásilag éppen Perbál és Piliscsaba határán van, talán az előbbihez tartozik. A gyertyános-bükkösben futó erdészeti út a völgy egyik szűkületénél bevágódik, és a *Dryopteris* tövek ennek a rézsűjén tenyésznek. Ez utóbbi lelőhelyen is előfordulnak más páfrányfajok (*D. filix-mas*, *D. carthusiana*), ám itt sokkal kisebb egyedszámban.

Mindkét lelőhelyről gyűjtöttünk leveleket, amelyeket az MTM Növénytárának Collectio Pteridophytorum gyűjteményében helyeztünk el.

A felfedezés jelentőségét növeli, hogy a pilisszentiváni lelőhely az atlanti–mediterrán pelyvás pajzsikának (Soó 1964: 545) az eddig ismert legkeletibb hazai előfordulása.

A pilisszentiváni egyed tartós fennmaradását az emberi beavatkozásokon kívül csak az árokba inni és dagonyázni járó vadak veszélyeztethetik, a perbáli állományt az út rézsűjében dúsan fejlődő cserjés felnövekedése azonban közvetlenül fenyegeti.

CSIKY János¹ – SOMLYAY Lajos²

(1) PTE TTK Biológiai Intézet, Növényrendszertani és Geobotanikai Tsz., H-7624 Pécs, Ifjúság u. 6.,
moon@ttk.pte.hu

(2) MTM Növénytár, H-1476 Budapest, Pf. 222, somlyay@bot.nhmus.hu

Irodalom

- BORHIDI A. – JÁRAI-KOMLÓDI M. (1959): Die Vegetation des Naturschutzgebiets des Baláta-Sees. – Acta Bot. Acad. Sci. Hung. **5**(3–4): 259–320.
- SEREGÉLYES T. (1999): *Dryopteris pseudo-mas* (Woll.) Holub et Pouzar. – In: FARKAS S. (szerk.): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 95.
- SKOFLEK I. (1971): Tata páfrányai. – Hermann Ottó Szakkör Munkái, Tata: 37–42.
- JERMY, C. – CAMUS, J. (1991): The Illustrated Field Guide to Ferns and Allied Plants of the British Isles. – Natural History Museum Publications, London, 193 pp.
- JUHÁSZ M. – SZERDAHELYI T. – SZOLLÁT Gy. (1985): Újabb adatok a Barcsi Tájvédelmi Körzet flórájához. – Dunántúli Dolgozatok Természettudományi sorozat **5**: 35–50.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1964): Újabb adatok Délnyugat-Dunántúl flórájához III. – Savaria **2**: 43–54.
- SOÓ R. (1958): Neue Arten und neue Namen in der Flora Ungarns II. – Acta Bot. Acad. Sci. Hung. **4**(1–2): 191–210.
- SOÓ R. (1964): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 589 pp.
- TÍMÁR G. – SZMORAD F. (1996): Új adatok a Soproni-hegység flórájához. – Kitaibelia **1**: 17–24.
- VIDA G. (1963): A *Dryopteris* nemzetség (sensu lato) szisztematikája. – Bot. Közlem. **50**(3): 125–133.